

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.14>

УДК 339.9:330.3:334

I. Б. Чичкало-Кондрацька,

д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та туризму, Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3123-841X>

Л. М. Титаренко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та туризму, Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2112-7380>

**НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН: РЕТРОСПЕКТИВА
ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

I. Chychkalo-Kondratska,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of International Economic Relations and Tourism,

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

L. Tytarenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Department of International Economic Relations and Tourism,

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

**THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE IN THE SYSTEM OF
INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS: RETROSPECTIVE AND
CURRENT CHALLENGES**

У статті досліджується еволюція національної економіки України у контексті міжнародних економічних відносин. Особлива увага приділяється ретроспективному аналізу ключових етапів розвитку економіки: від радянського періоду до сучасних викликів, зокрема пандемії COVID-19 та повномасштабної війни. Охарактеризовано вплив глобалізації, інтеграційних процесів та технологічного прогресу на формування міжнародних зв'язків України. Проаналізовано сучасні виклики, серед яких масштабні воєнні руйнування, залежність від міжнародної допомоги та необхідність структурних реформ. Виокремлено стратегічні напрями післявоєнного відновлення, зокрема розвиток інфраструктури, диверсифікацію економіки, інвестування в людський капітал та інтеграцію до європейських і світових ринків. Підкреслюється роль міжнародної підтримки, яка забезпечує фінансову стабільність і відкриває нові можливості для інтеграції України в систему міжнародних економічних відносин.

The author substantiates the interconnection of national economies in the international economic environment. It is proved that globalisation and integration processes, as well as technological progress, have significantly strengthened this relationship, creating both new opportunities and challenges for countries.

The article summarises the current challenges for national economies in the system of international relations and suggests appropriate adaptation strategies. In particular: economic diversification, investment in human capital, infrastructure development, and economic security. Depending on the specific features of a country (geographical location, strategic partnerships, resource base, human capital, etc.), these strategies can be combined and expanded. The main challenges include the COVID-19 pandemic, geopolitical changes, technological challenges, and environmental issues.

The article examines the evolution of Ukraine's national economy in the context of international economic relations. Particular attention is paid to a retrospective analysis of the key stages of economic development: from the Soviet

period to current challenges, including the COVID-19 pandemic and full-scale war. The author analyses the assessment of the damage caused and the needs for the restoration of Ukraine, presented by the Government of Ukraine and a group of international organisations as of December 2023. The article provides information on the damage caused by the war and the need for the restoration and reconstruction of Ukraine over the next decade.

The impact of globalisation, integration processes and technological progress on the formation of Ukraine's international relations is described. The author analyses current challenges, including large-scale military destruction, dependence on international assistance and the need for structural reforms.

Strategic areas of post-war recovery are highlighted, including infrastructure development, economic diversification, investment in human capital, and integration into European and global markets. The role of international support, which ensures financial stability and opens up new opportunities for Ukraine's integration into the system of international economic relations, is emphasised.

Ключові слова: *національна економіка, міжнародні економічні відносини, глобалізація, інтеграція, зовнішньоекономічна діяльність, воєнний стан, експорт, імпорт.*

Keywords: *national economy, international economic relations, globalisation, integration, foreign economic activity, martial law, exports, imports.*

Постановка проблеми. Національна економіка завжди функціонує в тісному взаємозв'язку з міжнародним економічним середовищем. Взаємодія національних економік вирішальним чином впливає на форми і методи, а також на формування стратегій і тактик дій суб'єктів міжнародних економічних відносин. У той же час глобалізація, інтеграційні процеси та технологічний прогрес значно посилили ці взаємозв'язки, створюючи нові можливості та виклики для країн. Після 2020 року світ зіткнувся з

безпрецедентними подіями, такими як пандемія COVID-19 та загострення геополітичних конфліктів, що суттєво вплинули на міжнародні економічні відносини. У цьому контексті актуальним є дослідження еволюції національної економіки України у системі розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів, а також систематизація сучасних викликів і загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти розвитку міжнародних економічних відносин висвітлені у численних роботах науковців і практиків. Зокрема, Батракова Т.І. і Фоменко С.С. [1], а також Надвірнянський Ю. Р. [9] досліджують сучасний стан зовнішньої торгівлі України в умовах економічної нестабільності; Довгаль О. А. з колективом авторів [3] висвітлюють імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів; колектив авторів – Кваша С. М., Павленко О. М., Вакуленко В.Л. [5] аналізують особливості формування міжнародних економічних відносин в умовах воєнного стану. Важливим аспектом, який слід враховувати на переконання Чичкало-Кондрацької І. Б. – це етика і діловий протокол в країнах ЄС [14]. Шевель, І. П. [15] характеризує вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни в світі. Разом з тим, потребують глибшого дослідження особливості сучасної національної економіки України з огляду на еволюцію її розвитку і обставини у зовнішньому світі.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей національної економіки України в системі міжнародних економічних відносин, враховуючи ретроспективу її становлення і розвитку і поточні виклики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історично національні економіки розвивалися під впливом міжнародної торгівлі, фінансових потоків та технологічного обміну. Індустріалізація, розвиток транспортної інфраструктури та комунікацій сприяли поглибленню міжнародних економічних зв'язків. У другій половині ХХ століття процеси глобалізації

призвели до інтеграції національних економік у світову економічну систему, що підвищило їх взаємозалежність.

Проведене дослідження дозволяє систематизувати сучасні виклики для національних економік у системі міжнародних відносин [3; 9].

1. Пандемія COVID-19. Пандемія спричинила значні економічні потрясіння, порушивши глобальні ланцюги постачання, знизивши обсяги міжнародної торгівлі та інвестицій. Країни були змушені адаптувати свої економічні стратегії до нових реалій, впроваджуючи заходи підтримки національних економік та стимулювання внутрішнього попиту.

2. Геополітичні зміни. Загострення відносин між провідними світовими державами, торговельні війни та санкційні режими створили додаткові ризики для національних економік, змушуючи їх шукати нові ринки збуту та диверсифікувати економічні партнерства.

3. Технологічні виклики. Швидкий розвиток цифрових технологій вимагає від національних економік адаптації до нових умов, інвестування в інновації та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

4. Екологічні проблеми. Глобальні екологічні виклики, такі як зміна клімату, вимагають від країн переходу до сталого розвитку, що впливає на їх економічні стратегії та міжнародні зобов'язання.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що для успішної адаптації до сучасних викликів країни повинні застосовувати відповідні стратегії, зокрема:

– диверсифікувати економіку: зменшення залежності від окремих секторів та ринків збуту підвищує стійкість національної економіки до зовнішніх шоків;

– інвестувати в людський капітал: освіта, наука та технології є ключовими факторами підвищення конкурентоспроможності на міжнародній арені;

– розвивати інфраструктуру: сучасна транспортна, енергетична та цифрова інфраструктура сприяє інтеграції в міжнародні економічні процеси;

– забезпечувати економічну безпеку: розробка механізмів захисту від зовнішніх економічних ризиків, таких як фінансові кризи чи торговельні обмеження, є необхідною для стабільного розвитку.

Національна економіка України пройшла складний шлях становлення в міжнародному економічному середовищі. Її розвиток відбувався під впливом геополітичних змін, економічних трансформацій і глобалізаційних процесів [1; 5]. Таким чином, ретроспективу розвитку національної економіки України в міжнародному контексті пропонуємо розглядати у вигляді ключових етапів, і їх характерних особливостей, наведених нижче.

1. Радянський період (1922–1991 роки):

– інтегрованість у радянську економіку: Україна була важливою складовою економічного планово-адміністративного комплексу Радянського Союзу, спеціалізувалася переважно на важкій промисловості (металургія, машинобудування) та сільському господарстві. За відсутності конкуренції українська економіка не мала стимулів і можливості модернізувати ці галузі. Основними ринками збуту залишалися республіки СРСР; планово-адміністративного комплексу;

– обмежена міжнародна торгівля: через централізовану економічну політику СРСР Україна мала мінімальні можливості для незалежної участі в міжнародних економічних відносинах.

2. Початок незалежності (1991–2000 роки):

– розрив економічних зв'язків із бувшими республіками СРСР: після розпаду Союзу Україна втратила традиційні ринки збуту, що призвело до глибокої економічної кризи в 1990-х роках;

– реформи та приватизація: відбулися масштабні економічні реформи, зокрема приватизація державних підприємств, лібералізація цін і перші кроки до ринкової економіки;

– інтеграція у світову економіку: визнання незалежності України та підписання міжнародних угод дозволили країні інтегруватися у світовий

економічний простір. Основні зусилля спрямовувалися на встановлення торговельних зв'язків із країнами ЄС та СНД.

3. Етап постійного реформування (2000–2013 роки):

– економічне зростання: у 2000–2008 роках спостерігалось відновлення економіки завдяки високим світовим цінам на експортні товари (метал, зерно);

– спроба диверсифікації: влада намагалася диверсифікувати економіку шляхом розвитку енергетичного сектору, промисловості та послуг;

– євроінтеграція: у 2010-х роках Україна посилила співпрацю з ЄС, підписавши Угоду про асоціацію та Поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі (DCFTA);

– кризові явища: світова фінансова криза 2008 року сильно вдарила по економіці України, що виявило вразливість її залежності від експорту сировинної продукції.

4. Післяреволюційний період та військові виклики (2014–2021 роки):

– Революція Гідності та новий курс: після 2014 року Україна обрала євроінтеграційний вектор, орієнтуючись на ЄС як основного торговельного партнера;

– втрати через військову агресію Росії: анексія Криму та війна на Донбасі призвели до втрати промислових потужностей і зниження ВВП. Україна втратила значну частину традиційного експорту до Росії;

– реформи та міжнародна допомога: завдяки підтримці міжнародних партнерів впроваджено комплекс реформ у фінансовому, енергетичному та антикорупційному секторах.

5. Пандемія COVID-19 (2020–2021 роки):

– вплив пандемії: глобальна криза 2020 року порушила торговельні ланцюги та спричинила падіння економічної активності;

– підтримка міжнародних партнерів: Україна отримала суттєву допомогу від МВФ, ЄС та інших організацій, щоб стабілізувати економіку та впроваджувати заходи протидії пандемії.

6. Період повномасштабної війни (2022–дотепер):

– масштабні руйнування: війна призвела до втрат промислових підприємств, енергетичної інфраструктури та зниження ВВП на понад 30% у 2022 році;

– міжнародна підтримка: Україна отримала значну фінансову допомогу для підтримки економіки та оборони (загальна сума допомоги від партнерів у 2022–2024 роках перевищує 56 млрд дол. США);

– адаптація до нових реалій: незважаючи на виклики, країна продовжує реформувати економіку, активно працює над залученням інвестицій для відбудови [5].

Необхідно відмітити, що сучасна національна економіка України має ряд унікальних характеристик, які визначають її роль і перспективи в міжнародних економічних відносинах. Після 2020 року, з огляду на пандемію, а також воєнні виклики, спричинені повномасштабною агресією Росії у 2022 році, ці особливості набули ще більшого значення. Розглянемо їх детальніше.

1. Геополітичне розташування. Україна має стратегічне розташування між Європою та Азією, що робить її важливим транспортно-логістичним вузлом. Розвиток транзитного потенціалу є ключовим для інтеграції в міжнародну економіку. Так, Програма “Шляхи солідарності”, ініційована ЄС для сприяння експорту української продукції в умовах війни, показала важливість України як ланки глобальних ланцюгів постачання [16].

2. Експортно-орієнтована економіка. Україна є значним постачальником сільськогосподарської продукції, зокрема зерна, олії та кукурудзи, що визначає її статус як «житниці світу». Металургія, хімічна промисловість і машинобудування також є важливими галузями, проте вони суттєво постраждали внаслідок воєнних дій та блокади чорноморських портів.

3. Вплив воєнних дій. З початку повномасштабного російського військового вторгнення загальна сума прямих збитків житловій та

нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі, транспортним засобам та товарним запасам перевищила 157 млрд дол. США. Найбільша частка у загальному обсязі прямих збитків завдана житловим будівлям, а саме 37,5% або 58,9 млрд дол. США. та інфраструктурі – 23,4% або 36,8 млрд. дол. США [2, с. 3]. Воєнні дії значно зруйнували інфраструктуру, підприємства та логістичні шляхи, спричинили масштабні міграційні процеси, а отже, втрату робочої сили. Це значно вплинуло на здатність України підтримувати міжнародні економічні відносини на довоєнному рівні. Незважаючи на це, міжнародна підтримка, зокрема фінансова допомога від ЄС, США та інших партнерів, дозволила стабілізувати макроекономічну ситуацію та підтримувати основні економічні функції [14].

4. Євроінтеграційний вектор. Враховуючи євроінтеграційний рух України доцільно вивчати і дотримуватися процедур і практик, що застосовуються в країнах Європейського Союзу [14]. Після отримання статусу кандидата на вступ до ЄС у 2022 році Україна активізувала процеси адаптації до європейських економічних стандартів. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (DCFTA) між Україною та ЄС сприяє зростанню частки європейських ринків у зовнішньоторговельному балансі [14].

5. Проблеми енергетичної залежності. До широкомасштабної війни Україна залежала від імпорту енергоресурсів, особливо з Росії. З 2022 року внаслідок масованих атак агресора об'єкти енергетичної інфраструктури зазнали значних руйнувань і втрат; більше 50% генерації було втрачено. У зв'язку з цим Україна активізувала зусилля для розвитку альтернативних джерел енергії, енергозбереження та інтеграції в європейський енергетичний ринок (ENTSO-E). Зокрема, триває робота над створенням альтернативних джерел постачання газу, зокрема через Польщу та Балкани [17].

6. Перспективи післявоєнного відновлення. Після завершення війни ключовим пріоритетом стане відновлення економіки. Так, Орел Ю. Л. та Прочан А. О. наголошують на таких ключових напрямках відбудови:

відбудова фізичної інфраструктури та відновлення природного середовища; реабілітація постраждалих; реконструкція житлового фонду; відновлення соціальної інфраструктури та соціальної сфери; відродження промислового сектору, створення нових робочих місць; створення виробничих потужностей [10, с. 8]. Згідно даних «Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення», сформованих Урядом України, Групою Світового банку, Європейською комісією та Організацією Об'єднаних Націй, станом на 31 грудня 2023 р. для відбудови та відновлення України протягом наступних 10-ти років необхідно 486 млрд дол. США. Найбільші потреби оцінюють у житловому секторі (17% від загального обсягу), далі – транспорт (15%), торгівля і промисловість (14%), сільське господарство (12%), енергетика (10%), соціальний захист і забезпечення засобів до існування (9%), управління вибухонебезпечними предметами (7%). Загальні витрати для всіх секторів на розчищення залишків руйнувань і управління ними складають майже 11 млрд дол. США [12]. Для порівняння: рік тому вартість відбудови оцінювали у 411 млрд дол. США. Враховуючи, що активні військові дії тривали протягом 2024 року, обсяги необхідного фінансування значно зросли станом на 2025 рік.

Вбачаємо, що важливою умовою ефективного відновлення інфраструктури та відродження економіки є розробка плану відбудови (реконструкції), подібного до «плану Маршалла». Відповідно, очікується активне залучення міжнародних інвестицій, технологій та експертизи для втілення плану відбудови.

7. Залежність від міжнародної допомоги. Україна отримує значну фінансову підтримку від міжнародних організацій, таких як МВФ, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Ці кошти спрямовані на відновлення економіки, збереження соціальних програм і розвиток стратегічних секторів. Фінансова допомога Україні у розрізі країн-донорів виглядає наступним чином [7]:

– Європейський Союз (ЄС) у 2023 році надав Україні макрофінансову допомогу в розмірі 18 млрд євро (близько 19,53 млрд дол. США), що надходила рівними траншами по 1,5 млрд євро щомісяця. Крім того, ЄС через Європейський фонд миру (ЄФМ) виділяв кошти на військову підтримку України;

– Сполучені Штати Америки (США) протягом 2023 року надали Україні 10,95 млрд дол. США прямої бюджетної підтримки. Додатково, військова допомога перевищила 21 млрд дол. США;

– Японія – 3,626 млрд дол. США;

– Канада – 1,757 млрд дол. США;

– Сполучене Королівство – 998 млн дол. США.

Значні також обсяги допомоги, залученої від міжнародних фінансових інституцій. Так, у 2023 році Міжнародний валютний фонд (МВФ) затвердив програму розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF) для України на суму 15,6 млрд дол. США. Станом на грудень 2023 року Україна отримала близько 4,5 млрд дол. США за цією програмою [7]. Світовий банк протягом 2023 року надав Україні 660 млн дол. США за різними проектами, зокрема, в рамках проекту «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» та іншими. Станом на 1 червня 2024 року портфель проектів Світового банку включав 21 проект, з яких 18 інвестиційних проектів – на стадії реалізації та 3 системних проекти на загальну суму 8,8 млрд дол. США та 1,05 млрд євро, вибірка коштів за якими складає 8,24 млрд дол. США та близько 1,0 млрд євро. Крім того, на стадії реалізації знаходиться 5 інвестиційних проектів за рахунок грантових коштів на загальну суму 830,50 млн. дол. США та 37,7 млн. євро (ARISE – 320 млн. дол. США, NOPE – 162,5 дол. США, HEEL – 98,0 млн. дол. США, Relinc – 50 млн. дол. США, Repower – 200,0 млн. дол. США, Statcom – 37,7 млн. євро) [4].

За даними Міністерства фінансів України загальний обсяг міжнародної допомоги, залученої протягом 2024 року, складає 41,7 млрд дол. США [6]. Основні донори та обсяги їхньої підтримки (у млрд дол. США): ЄС – 17,5;

США – 6,8; Світовий банк – 6,1; МВФ – 5,3; Японія – 4,3; Канада – 1,8. Зазначена фінансова допомога надходила у вигляді грантів та пільгових кредитів, що дозволило Україні виконувати соціальні зобов'язання перед громадянами та підтримувати економічну стабільність. Завдяки цій підтримці міжнародні резерви України зросли на 8% протягом 2024 року, досягнувши 43,8 млрд дол. США станом на 1 січня 2025 року [8].

Донорська допомога переважно спрямовувалася на такі напрямки і сектори [7; 11; 13]:

1. Бюджетна підтримка. Значна частина коштів надходила до загального фонду державного бюджету для фінансування соціальних виплат, пенсій та інших державних зобов'язань.

2. Військова допомога. Кошти використовувалися для закупівлі озброєння, військової техніки та навчання українських військових.

3. Гуманітарна допомога. Фінансування спрямовувалося на підтримку внутрішньо переміщених осіб, відновлення житла та забезпечення базових потреб населення.

4. Інфраструктурні проекти. Відновлення зруйнованої інфраструктури, включаючи дороги, мости, об'єкти енергетичного, соціального та житлового сектору, укриття і бомбосховища.

5. Економічні реформи та розвиток. Підтримка малого та середнього бізнесу, аграрного сектору та впровадження структурних реформ для покращення інвестиційного клімату.

В цілому міжнародна допомога є критично важливою для стабілізації економіки України, підтримки соціальних програм та забезпечення обороноздатності країни в умовах триваючої агресії. За оцінками деяких експертів [13] спостерігається певна залежність від зовнішньої допомоги. Разом з тим така залежність створює і нові можливості для економічної незалежності та сталого розвитку: суб'єкти державного і недержавного сектору опановують нові методи та інструменти залучення зовнішнього фінансування для реалізації суспільно-значущих проектів.

Відповідно до динаміки міжнародних економічних відносин зовнішньоекономічна торгівля України зазнавала трансформацій (Табл. 1).

Таблиця 1. Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2023 (млн. грн.)

Номинальний ВВП за рік		експорт товарів та послуг		імпорт товарів та послуг		сальдо (експорт – імпорт)	
		% ВВП		% ВВП		% ВВП	
2005	441452	227252	51.5	-223555	-50.6	3697	0.8
2006	544153	253707	46.6	-269200	-49.5	-15493	-2.8
2007	720731	323205	44.8	-364373	-50.6	-41168	-5.7
2008	948056	444859	46.9	-520588	-54.9	-75729	-8.0
2009	913345	423564	46.4	-438860	-48.0	-15296	-1.7
2010	1082569	549365	50.7	-580944	-53.7	-31579	-2.9
2011	1316600	707953	53.8	-779028	-59.2	-71075	-5.4
2012	1408889	717347	50.9	-835394	-59.3	-118047	-8.4
2013	1454931	681899	46.9	-805662	-55.4	-123763	-8.5
2014	1566728	770121	49.2	-834133	-53.2	-64012	-4.1
2015	1979458	1044541	52.8	-1084016	-54.8	-39475	-2.0
2016	2383182	1174625	49.3	-1323127	-55.5	-148502	-6.2
2017	2982920	1430230	47.9	-1618749	-54.3	-188519	-6.3
2018	3558706	1608890	45.2	-1914893	-53.8	-306003	-8.6
2019	3974564	1636416	41.2	-1947599	-49.0	-311183	-7.8
2020	4194102	1637399	39.0	-1681526	-40.1	-44127	-1.1
2021	5459574	2224704	40.7	-2286067	-41.9	-61363	-1.1
2022	5191028	1840563	35.5	-2712325	-52.3	-871762	-16.8
2023	6537825	1868904	28.6	-3237014	-49.5	-1368110	-20.9

Джерело: сформовано на основі [1; 9].

Незважаючи на пандемію та військові дії зберігається стійка тенденція: поряд із зростанням обсягів експортно-імпортних операцій, імпорт в Україну останніми роками стабільно випереджає експорт, а їх різниця сягає іноді 8% ВВП.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Національні економіки, функціонуючи в системі міжнародних економічних відносин, стикаються з низкою сучасних викликів, що вимагають гнучкості та адаптивності. Розуміння ретроспективи розвитку та аналіз сучасних тенденцій дозволяють країнам розробляти ефективні стратегії для

забезпечення стійкого економічного зростання в умовах глобальних змін. Ретроспективний аналіз розвитку економіки України демонструє її здатність адаптуватися до зовнішніх викликів і внутрішніх криз. Історичний досвід засвідчує важливість міжнародної інтеграції, реформ і диверсифікації економіки для забезпечення довгострокового зростання та стабільності.

Особливості національної економіки України роблять її унікальним гравцем у системі міжнародних економічних відносин. Незважаючи на виклики, зокрема воєнні та економічні потрясіння, Україна демонструє здатність адаптуватися до змін і використовувати міжнародну підтримку для забезпечення довгострокового розвитку. Євроінтеграція та післявоєнне відновлення відкривають нові можливості для інтеграції України у світову економіку.

Україна отримала значну міжнародну фінансову підтримку, яка відіграла ключову роль у забезпеченні макрофінансової стабільності та фінансуванні державного бюджету в умовах триваючої війни. Дослідження свідчить, що міжнародна допомога залишається критично важливою для України відіграє ключову роль у підтримці країни, особливо в умовах війни та економічних викликів. Оскільки вона сприяє фінансовій стійкості та забезпечує можливості для подальшого розвитку в умовах зовнішніх викликів. Основними донорами є Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, Японія, Канада та міжнародні фінансові інституції, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк.

Перспективи подальших розвідок лежать у площині вивчення можливостей повоєнного відновлення національної економіки України з урахуванням її інтеграційних намірів.

Література

1. Батракова Т. І., Фоменко С. С. Сучасний стан зовнішньої торгівлі України в умовах економічної нестабільності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 4 (04). С. 56–62.

2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська Школа Економіки*. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf (дата звернення: 07.01.2025).

3. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів: колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.

4. Інформаційна довідка щодо стану співробітництва України зі Світовим банком. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%91%D0%A0%D0%A0_01_06_2024%20.pdf (дата звернення: 09.01.2025).

5. Кваша С. М., Павленко О. М., Вакуленко В.Л. Особливості формування міжнародних економічних відносин в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №2. С. 218-222.

6. Марченко назвав суму міжнародної допомоги Україні за 2024 рік. *РБК-Україна*. URL: https://www.rbc.ua/rus/news/marchenko-nazvav-sumu-mizhnarodnoyi-dopomogi-1735561695.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.01.2025).

7. Міжнародна допомога Україні: підсумки 2023 і тренди 2024 року. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: https://www.niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mizhnarodna-dopomoha-ukrayini-pidsumky-2023-i-trendy-2024-roku?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 09.01.2025).

8. Міжнародні резерви України зросли упродовж 2024 року на 8% до 43,8 млрд дол. США. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2024-roku-na-8-do-438-mlrd-dol-ssha?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 05.01.2025).

9. Надвірнянський Ю. Р. Еволюція становлення міжнародних торгово-економічних відносин. *Наукові перспективи*. 2023. №1(31). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3560/3580> (дата звернення: 09.01.2025).
10. Орел Ю. Л., Прочан А. О., Нестеренко О. П. Перспективи післявоєнного відновлення економіки України: реалії сьогодення. *Академічні візії*. 2024. №31. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1060> (дата звернення: 08.01.2025).
11. Оцінка впливу війни на людей. Організація об'єднаних націй. Україна. 2023. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 08.01.2025).
12. Оцінка потреб України на відновлення та відбудову. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu> (дата звернення: 06.01.2025).
13. Собенко Н. Україна залежить від зовнішньої допомоги, потрібно \$41 млрд – міністр фінансів. *Суспільне. Новини*. URL: <https://suspilne.media/624561-ukraina-zalezit-vid-zovnisnoi-dopomogi-potribno-41-mlrd-ministr-finansiv/> (дата звернення: 07.01.2025).
14. Чичкало-Кондрацька І. Б., Титаренко Л. М. Засади етики та ділового протоколу в країнах ЄС. *Ефективна економіка*. 2023. №8. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1984/2007> (дата звернення: 07.01.2025).
15. Шевель, І. П. Вплив війни росії проти України на геополітичні та глобальні зміни в світі: соціополітичний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2024. №13. С. 181–194.
16. Шляхи солідарності: перший крок до розгортання європейської колії на ключових лініях сполучення ЄС з Україною та Молдовою. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL: <http://surl.li/brkwwr> (дата звернення: 06.01.2025).

17. Ukrainian Energy Security Dialogue 2024: головні виклики, рішення та перспективи енергетичної безпеки України. *Dixigroup*. URL: <https://dixigroup.org/ukrainian-energy-security-dialogue-2024-golovni-vyklyku-rishennya-ta-perspektyvyu-energetychnoyi-bezpeky-ukrayiny/> (дата звернення: 06.01.2025).

References

1. Batrakova, T.I. and Fomenko, S.S. (2023), “Current state of Ukraines foreign trade in the context of economic instability”, *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol.4 (04), pp. 56–62.
2. Kyivska Shkola Ekonomiky (2024), “Report on direct damage to infrastructure from destruction as a result of Russia's military aggression against Ukraine as of the beginning of 2024”, available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf (Accessed 7 January 2025).
3. Dovhal, O.A. (2022), *Imperatyvy rozvytku mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v umovakh hlobalnykh vyklykiv* [Imperatives for the development of international economic relations in the context of global challenges], KhNU imeni V. N. Karazina, Kharkiv, Ukraine.
4. Ministry of Finance of Ukraine (2024), “Information note on the state of cooperation between Ukraine and the World Bank”, available at: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%91%D0%A0%D0%A0_01_06_2024%20.pdf (Accessed 9 January 2025).
5. Kvasha, S.M., Pavlenko, O.M. and Vakulenko, V.L. (2024), “Peculiarities of the formation of international economic relations under martial law”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 2, pp. 218–222.
6. RBC-Ukraine (2024), “Marchenko announces the amount of international aid to Ukraine for 2024”, available at: https://www.rbc.ua/rus/news/marchenko-nazvav-sumu-mizhnarodnoyi-dopomogi-1735561695.html?utm_source=chatgpt.com (Accessed 10 January 2025).

7. The National Institute for Strategic Studies (2024), “International assistance to Ukraine: results of 2023 and trends for 2024”, available at: https://www.niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mizhnarodna-dopomoha-ukrayini-pidsumky-2023-i-trendy-2024-roku?utm_source=chatgpt.com (Accessed 9 January 2025).
8. The National Bank of Ukraine (2024), “Ukraine’s international reserves increased by 8% to USD 43.8 billion in 2024. US DOLLARS”, available at: https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-ukrayini-zrosli-uprodovj-2024-roku-na-8-do-438-mlrd-dol-ssa?utm_source=chatgpt.com (Accessed 5 January 2025).
9. Nadvirnianskyi, Y.R. (2023), “The evolution of international trade and economic relations”, *Naukovi perspektyvy*, [Online], vol. 1(31), available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3560/3580> (Accessed 9 January 2025).
10. Orel, Y.L., Prochan, A.O. and Nesterenko, O.P. (2024), “Prospects for the post-war economic recovery of Ukraine: current realities”, *Academic visions*, [Online], vol. 31, available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1060> (Accessed 8 January 2025).
11. The United Nations. Ukraine (2023), “Assessing the impact of war on people”, available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf?utm_source=chatgpt.com (Accessed 8 January 2025).
12. The National Institute for Strategic Studies (2024), “Assessment of Ukraine's recovery and reconstruction needs”, available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu> (Accessed 6 January 2025).
13. Sobenko N. (2023), “Ukraine depends on foreign aid, needs \$41bn - Finance Minister”. *Suspilne. Novyny*, [Online], available at: <https://suspilne.media/624561-ukraina-zalezit-vid-zovnisnoi-dopomogi-potribno-41-mlrd-ministr-finansiv/> (Accessed 7 January 2025).

14. Chychkalo-Kondratska, I.B. and Titarenko, L.M. (2023), “Principles of ethics and business protocol in the EU”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8. available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1984/2007> (Accessed 7 January 2025).
15. Shevel, I.P. (2024), “The Impact of Russia's War Against Ukraine on Geopolitical and Global Changes in the World: a Sociopolitical Discourse”, *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty*, vol.13., pp. 181–194.
16. Ministry of Communities and Territories Development of Ukraine (2023), “Routes of solidarity: the first step towards the deployment of the European railway on key EU lines of communication with Ukraine and Moldova”, available at: <http://surl.li/brkwwp> (Accessed 6 January 2025).
17. Dixigroup (2024), “Ukrainian Energy Security Dialogue 2024: key challenges, solutions and prospects for Ukraine's energy security”, available at: <https://dixigroup.org/ukrainian-energy-security-dialogue-2024-golovni-vyklyky-rishennya-ta-perspektyvy-energetychnoyi-bezpeky-ukrayiny/> (Accessed 6 January 2025).

Стаття надійшла до редакції 30.01.2025 р.